

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д.ю.н. Борис Владимиров Велчев, професор по наказателно право
в СУ „Св. Климент Охридски“

за дисертационния труд на Никола Светославов Влахов

”ПРЕСТЪПЛЕНИЯ ПРОТВ ПРАВОСЪДИЕТО“

представен за присъждане на образователна и научна степен ”Доктор”
в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално
направление 3.6. Право, научна специалност “Наказателно право”,
Докторска програма „Наказателно право“, Юридически факултет,
Нов български университет

1. Данни за дисертанта

Никола Влахов е магистър по право от УНСС. От 2016 година е младши адвокат в САК. В периода 2015-2018 година е бил редовен докторант по наказателно право в НБУ. Водил е семинарни занятия по наказателно право в същия университет. Владее английски, френски и руски език.

Никола Влахов е зачислен в редовна докторантура в Департамент „Право“ на Магистърски факултет на НБУ със Заповед № 3-РК-75/13.11.2015 г. Изпълнил е задълженията си по индивидуалния план. При предварителното обсъждане в департамента е било констатирано, че представения текст има качества за успешна публична защита. Процедурата по защита е открита със Заповед на Ректора на НБУ № 3-РК-152/27.03.2019 г., определен е състав на научно жури и дата за публичната защита – 20.06.2019 година.

2. Представяне и оценка на дисертационния труд.

2.1 Значимост на изследвания проблем.

Въпросът с престъпленията против правосъдието е изследван в българската наказателноправна литература. Независимо, че има редица съчинения по отделни теми от тази проблематика, а и цялостни изследвания, всяко ново изследване трябва да бъде приветствано. Без съмнение приносите в работата имат и научно и практическо значение, особено някои от предложенията *de lege ferenda*.

2.2 Цели и задачи на разработката. Теоретичен модел на изследването. Съответствие на избраната методика с поставените научни цели.

Обичайно е една дисертация да започне с увод, който да очертае научните амбиции на автора по съответната тема, да посочи подхода на изследване, да даде своята оценка за актуалността на труда си. В случая авторът не е възприел този обичаен подход и уводът има формален характер. Всъщност, подходът на автора към изследвания проблем и методът му на анализ си личат от структурата на труда.

От самото съдържание става ясно, че авторът подхожда аналитично към темата. Той разглежда съставите на престъпленията против правосъдието в контекста на съдържанието на самата правосъдна дейност. Историческият анализ му е позволил да очертае тенденции в законодателната уредба на тези престъпления в наказателното законодателство от периода преди приемането на Наказателния закон от 1896 г. до наши дни.

Интересна е избраната от автора методика за анализ. Той откроява три групи престъпления против правосъдието според техния субект – извършени от лица, които не са задължителни участници в процеса, от лица, които са такива участници и от длъжностни лица.

Дисертационният труд би спечелил, ако преди издаването му, в увода авторът посочи основанието и критериите за подразделянето на престъпленията против правосъдието по този начин. Иначе избраният

начин е оригинален и е позволил на автора да предложи и убедително да защити своите научни тези. Мотивите му за този подход при анализа неуместно са отнесени в първата глава, в частта за системата на престъпленията против правосъдието /с. 55/. Системата на престъпленията против правосъдието е въпрос на позитивното право – виждането на автора за системата в неговата дисертация е свършено друг въпрос и неговото място е в увода.

Избраният научен модел за изследване е предопределил и структурата на труда.

В структурно отношение трудът обхваща 222 страници и съдържа увод, четири глави и заключение. Този обем е достатъчен, за да се изпълнят поставените научни цели.

В първата глава са разгледани съдържанието на самата правораздавателна дейност и е направен исторически преглед на престъпленията против правосъдието. В края на главата авторът прави анализ на обекта на тези престъпления и тяхната система.

Втората глава е посветена на престъпленията, извършени от лица „чиято престъпна дейност не е обусловена от задължително участие в процеса“. Тук авторът е разгледал набедяването, незаконните действия с информация, придобита със специални технически средства с цел заблуждаване на орган на съдебната власт, склоняване на длъжностно лице да наруши своите задължения във връзка с правораздаването и личното укривателство.

В третата глава авторът е разгледал престъпленията, извършени от лица, „чиято престъпна дейност е обусловена от тяхното участие в процеса“. Тук дисертантът е анализирал лъжесвидетелството, лъжливото документиране в писмена декларация, даването на невярно заключение от вещо лице, разпоредбата на чл. 292 НК, подбуждането към някои престъпления против правосъдието, неизпълнението в срок на присъдено

парично задължение, попречването или осуетяването на съдебно решение или заповед, бягството на затворник и сговорът за него.

Четвъртата глава е озаглавена „длъжностни престъпления против правосъдието“. Тук авторът е анализирал употребата на противозаконни принудителни средства, осуетяването на наказателно преследване, забавянето на привеждането в изпълнение на присъда и самоволното освобождаване на затворник.

Заключението, в отклонение от обичайната научна практика, не обобщава приносите на автора, включително предложенията *de lege ferenda*, а също както и уводът има неразбираемо формален характер. Бих препоръчал преди издаването на труда това заключение или на бъде прередактирано или премахнато. В този си вид то не придава добавена стойност на дисертацията.

Дисертацията е написана на разбираем език, без това да се отрази на подчертаното ѝ академично звучене. Стилът на автора е четивен, което би направило труда интересен не само за юристите, но и за студентите по право.

2.3 Степен на познаване на състоянието на проблема. Коректност при цитирането.

Авторът е използвал голям брой научни съчинения, имащи отношение към темата – над 90 на брой. За съжаление, те се ограничават до български и руски автори, което не е позволило на автора да направи съществени сравнителноправни анализи. От посочените в приложението автори, реално под линия са цитирани по-малко от половината. Все пак, използваната литература е достатъчно представителна за критичен научен анализ.

Авторът като цяло познава съдебната практика и умее да прави критичен анализ на нейните постановки.

Нямам съмнение, че научните изводи, формулирани от дисертанта и предложенията *de lege ferenda* се основават на добро познаване на проблема с наказателноправната защита на правосъдието.

Цитирането е извършено напълно коректно и с уважение към научните позиции на съответните автори.

4. Приноси на автора в дисертационния труд.

Споделям голяма част от справката за приносите в дисертационния труд, която е част от автореферата. Ще си позволя да открия най-важните, според мен, научни приноси на дисертанта при анализа на отделните глави и успоредно с това ще посоча и някои критични бележки.

Приносите на автора са от две групи – относими към теорията на наказателното право и към усъвършенстване на законодателството. Направени са и някои оригинални и убедително защитени предложения *de lege ferenda*.

В първата глава авторът убедително защитава съдържанието на понятието за правосъдие в наказателното право, като отбелязва, че то е по-широко от конституционното и процесуалното понятие /с. 14-15/. Макар и лаконично и недостатъчно добре защитено с оглед на амбициозната задача да се разграничат две основни правни понятия, позицията на автора за съотношенията между „правосъдие“ и „правораздаване“ също трябва да бъде отбелязана /с. 13/. Неговите разсъждения по този въпрос биха били интересни, защото само цитатът от Сталев не ми се струва достатъчен.

Верен е изводът, че широкото понятие за правосъдие по НК обхваща не само дейността на органите на съдебната власт, но и на някои органи на изпълнителната власт, които осъществяват разследване или имаци отношение към изпълнението на наказанието /с. 26-27/.

Верни са и изводите на автора за тенденциите в историческото развитие на престъпленията против правосъдието /с. 47-48/.

Оригинално е, и следва да бъде подкрепено, виждането на автора за невъзможност за набедяване по дела от частен характер /с. 65-67/. Логично е и направеното съответно предложение *de lege ferenda* /с. 68/. Същото важи и за предложението *de lege ferenda* на с. 73.

Оригинално ми се струва виждането на автора за възможна съвкупност от набедяване и лъжесвидетелстване, когато двете престъпления „се съпоставят в тяхната динамика“ /с. 77/.

Лаконично защитен, но струва ми се, правилен е и изводът, че набедяването не може да се осъществи с евентуален умисъл /с. 79/.

Понятието за неистински технически запис и преправен такъв, изградено на основата на понятията за неистински и преправен документ ми се струва приносно /с. 83-84/.

Верен е изводът за съотношението между ал. 3 и ал. 4 на чл. 294 НК /с. 111/, което е довело и до обосновано предложение *de lege ferenda* /с.112/.

Добре аргументиран е изводът за необходимостта от декриминализиране на деянието по чл. 293 а НК /с. 167-168/.

С известни условности, могат да бъдат приети и предложенията *de lege ferenda*, които дисертантът прави по отношение на чл. 296 НК /с.179-180/.

Убедителни са и предложенията *de lege ferenda* които позволяват изпълнението на задълженията по Конвенцията против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унизително отнасяне или наказание /с.199-200/.

Анализът на приносите на дисертанта обуславят извода, че той притежава необходимите теоретични знания в областта на наказателното право и способност за самостоятелни научни изследвания. Дисертантът е представил самостоятелно изследване върху престъпленията против правосъдието, който съдържа и теоретични обобщения и решения на

научно-приложни проблеми, свързани с наказателното законодателство. Направените приноси в теорията и практиката са негово оригинално дело.

Авторефератът отговаря на всички изисквания и коректно пресъздава съдържанието на дисертационния труд. В автореферата са посочени и основните научни приноси на автора.

Разбира се, имам и някои критични бележки, които са лесно обясними, защото става за първата сериозна публикация на автора.

Основна забележка е липсата на сравнителноправно изследване. Епизодичните сравнения с руското право не запълват този дефицит.

Раздел първи на глава първа „Конституционни основи на правосъдната дейност“ според мен може изцяло да бъде преработен. В този си вид, той не съдържа изводи, които да кореспондират пълноценно със заглавието му. Иначе, наличието на такъв раздел е изключително важно.

Няма особена новост в анализа на обекта на престъпленията против правосъдието. Авторът просто отбелязва вече изказани становища в теорията. Използвани са и неясни изрази като „управленски правомощия във връзка с правораздавателната дейност на държавата“ /с.51/.

Неясна е позицията на автора за обекта на набедяването – еднообектно или двуобектно престъпление е. Посочването на двете мнения по въпроса, без позиция на автора, не е достатъчно /с.58/ Едно сравнение между втората форма на изпълнителното деяние и лъжесвидетелството би обогатило работата /с. 62/.

Не разбрах позицията на автора за това дали полицейските и митническите разследващи органи могат да бъдат „надлежни органи“ по смисъла на чл. 286 НК. Мненията, изложени съответно на с. 64 и с. 70 ми се струват противоречиви. Не видях никакъв анализ дали може да се осъществи набедяване пред съда при престъпленията от общ характер /особено с оглед на втората форма на изпълнителното деяние/.

Становището, че набедяване може да се осъществи единствено пред прокурора ми се струва неубедително защитено. Това важи и за съответното предложение *de lege ferenda* /с. 72/. Самият автор на други места в дисертацията допуска набедяване и пред други органи – напр. разследващите /с. 77/. Авторът може и да аргументира невъзможността да се извърши набедяване пред съд, но не го е направил, а само безкритично е възприел основната /но не единствена позиция/ в съдебната практика, че набедяване може да се осъществи само пред органи, които могат да възбудят наказателно преследване.

Неразбираем ми е изразът „специална норма за повишаване на отговорността“ /с. 75/. Твърде лаконичният анализ на понятието за „привличане към наказателна отговорност“ /с. 76/ не е довел до никакъв извод в края на раздела.

Работата щеше да спечели, ако авторът беше коментирал разликите в обекта на отделните видове престъпления против правосъдието. Така например, становището му за обекта на набедяването /с. 58/ може да породява погрешното разбиране, че това престъпление може да се осъществи и извън наказателния процес.

Авторът застъпва виждането, че субект на престъплението може да бъде всяко наказателноотговорно лице, като същевременно предлага престъплението по чл. 287а НК да бъде уредено като престъпление по служба /с.89/. Това ми се струва непоследователно.

Изрази като „принос в престъплението на длъжностното правосъдно лице“ трябва да бъдат избягвани /с. 95/.

Трудно мога да разбера за какво отпадане на наказуемостта на свидетел при условията на чл. 292, ал.1, т. 2 НК може да се говори, ако свидетелят е извършил несъставомерно деяние /с.155/.

Бих препоръчал на автора последното изречение на с.162 да бъде прередактирано или да отпадне.

Направените критични бележки и препоръки не са от характер да омаловажат научните приноси на автора.

5. Въздействия на дисертационния труд върху външната среда.

Дисертантът има предходни публикации по темата на дисертацията. Те са направени в сборници от материали, представени на конференции.

Дисертантът има шест публикации по темата. Те са посветени на историческото развитие на престъпленията против правосъдието и на някои въпроси на конституционното право и наказателноправната защита на правосъдието, общият преглед на престъпленията против правосъдието, както и на две конкретни престъпления – лъжесвидетелстването и набедяването.

Не ми е известно публикации на дисертанта да са били цитирани от други автори.

6. Заключение.

Представеният дисертационен труд задоволява изискванията на Закона за развитие на академичния състав за даване на образователната и научна степен „доктор“, поради което правя предложение до научното жури тази степен да бъде дадена на Никола Влахов.

проф. д.ю.н. Борис Велчев